

Correctievoorschrift VWO

2016

tijdvak 2

scheikunde

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 69 scorepunten worden behaald.

- 1 Een afwijking in de uitkomst van een berekening door acceptabel tussentijds afronden wordt de kandidaat niet aangerekend.
- 2 Per vraag wordt één scorepunt afgetrokken van het aantal dat volgens het beoordelingsmodel moet worden toegekend als in een gevraagde berekening één of meer van de onderstaande fouten zijn gemaakt:
 - als de uitkomst meer dan één significant cijfer meer of minder bevat dan op grond van de nauwkeurigheid van de vermelde gegevens verantwoord is, tenzij in de vraag is vermeld hoeveel significante cijfers de uitkomst dient te bevatten;
 - als één of meer rekenfouten zijn gemaakt;
 - als de eenheid van de uitkomst niet of verkeerd is vermeld, tenzij gezien de vraagstelling het weergeven van de eenheid overbodig is. In zo'n geval staat in het beoordelingsmodel de eenheid tussen haakjes.
- 3 Per vraag wordt één scorepunt afgetrokken van het aantal dat volgens het beoordelingsmodel moet worden toegekend als in een gevraagde reactievergelijking één of meer van de onderstaande fouten zijn gemaakt:
 - als tribune-ionen zijn genoteerd;
 - als de coëfficiënten niet zijn weergegeven in zo klein mogelijke gehele getallen;
- 4 Als in een vraag niet naar toestandsaanduidingen wordt gevraagd, mogen fouten in toestandsaanduidingen niet in rekening worden gebracht.

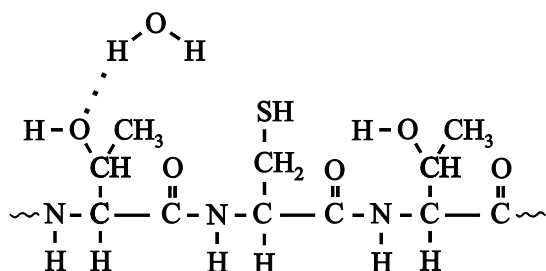
4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Chillen bij – 60 °C

1 maximumscore 4

Een juist antwoord kan als volgt zijn weergegeven:

- de peptidebindingen juist weergegeven 1
- de restgroepen juist weergegeven 1
- structuurformule van H₂O en juiste waterstofbrug met een eenheid threonine 1
- het begin van het eiwitfragment weergegeven met
 $\begin{array}{c} \text{H} \\ | \\ \sim \text{N} \\ | \\ \text{C} \\ || \\ \text{O} \end{array}$ of met $\begin{array}{c} \text{H} \\ | \\ \cdot \text{N} \\ | \\ \text{C} \\ || \\ \text{O} \end{array}$ of met $\begin{array}{c} \text{H} \\ | \\ - \text{N} \\ | \\ \text{C} \\ || \\ \text{O} \end{array}$ en het einde met
 $\begin{array}{c} \text{O} \\ || \\ \text{C} \sim \end{array}$ of met $\begin{array}{c} \text{O} \\ || \\ \text{C} \cdot \end{array}$ of met $\begin{array}{c} \text{O} \\ || \\ \text{C} - \end{array}$ 1

Indien in een overigens juist antwoord $\begin{array}{c} \text{O} \\ || \\ - \text{C} - \end{array}$ is weergegeven met $-\text{CO}-$ 3

Opmerkingen

- *Wanneer de peptidebinding is weergegeven met $\begin{array}{c} \text{O} \\ || \\ - \text{C} - \text{NH} - \end{array}$, dit goed rekenen.*
- *Wanneer de waterstofbrug juist is weergegeven tussen het molecuul water en de C=O of NH groep van de peptidebinding van de eiwitketen, dit goed rekenen.*

2 maximumscore 2

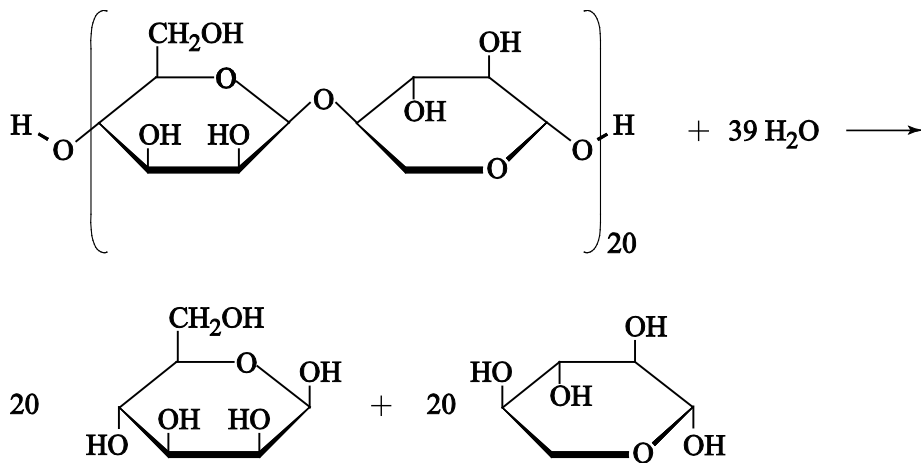
Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Bij de reactie ontstaan twee H⁺ ionen. Om de ladingsbalans kloppend te krijgen moeten dus ook twee elektronen worden afgestaan (dus de SH groepen reageren als reductor). De SH groepen moeten dus reageren met een oxidator.

- notie dat de ladingsbalans moet kloppen 1
- conclusie 1

3 maximumscore 3

Een juist antwoord kan er als volgt uit zien:

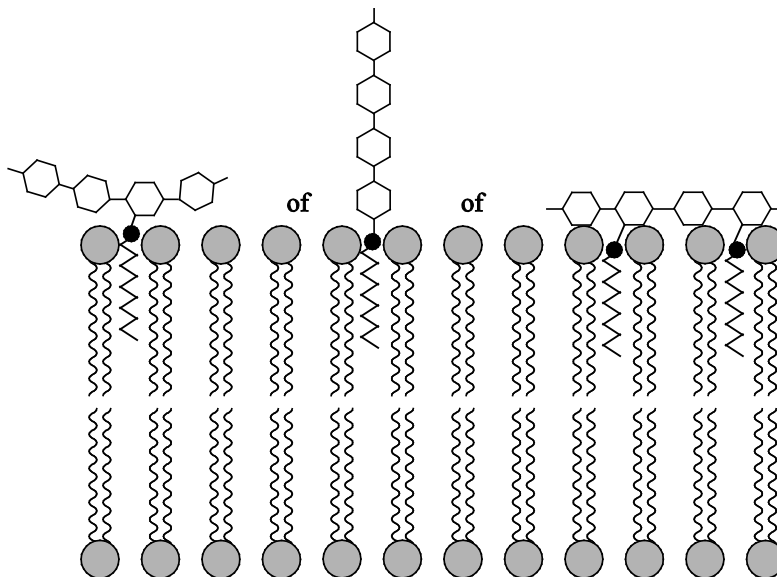
- H_2O voor de pijl 1
- juiste structuurformule voor mannose en xylose na de pijl 1
- juiste coëfficiënten 1

Opmerking

De stand van de OH groepen bij C1 en C4 van mannose en bij C1 en C4 van xylose niet beoordelen.

4 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- het hydrofobe deel van een vetzuur / meerdere vetzuren in (het hydrofobe deel van) de celwand aangegeven 1
- de polysaccharide in de vloeistof buiten de cel aangegeven en een vetzuur / meerdere vetzuren aan de polysaccharide gekoppeld 1

Waterstof-brandstofcel

5 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{1 \times 10^3}{2,016} \times (-)2,42 \cdot 10^5 \times 10^{-6} = (-)120 \text{ MJ kg}^{-1}$$

en

$$\frac{1}{5,3 \cdot 10^{-5}} \times (-)2,42 \cdot 10^5 \times 10^{-6} = (-)4,6 \cdot 10^3 \text{ MJ m}^{-3}$$

- berekening van het aantal mol H₂ per kg H₂: 1 (kg) vermenigvuldigen met 10³ (g kg⁻¹) en delen door de molaire massa van H₂ (via Binas-tabel 99: 2,016 g mol⁻¹) 1
- berekening van het aantal mol H₂ per m³ H₂: 1 (m³) delen door het molair volume 1
- gebruik van de juiste vormingswarmte van water (via Binas-tabel 57A: (-)2,42 · 10⁵ J mol⁻¹) en de rest van de berekening van beide waarden 1

Opmerking

De significantie in deze berekening niet beoordelen.

6 maximumscore 2

Een juiste berekening leidt tot een rendement van 29%.

$$\frac{(10^2 - 35)}{10^2} \times \frac{45}{10^2} \times 10^2 = 29\%$$

- juiste verwerking van het rendement van de elektrolyse 1
- rest van de berekening juist 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 3

Een juiste berekening leidt tot $n = 6,40$.

$$\frac{1100 - 460,14}{100,02} = 6,40$$

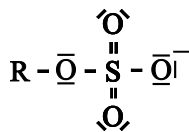
of

door n op te lossen uit

$$(7 + 2n) \times 12,01 + (13 + 4n) \times 19,00 + 129,07 = 1100$$

- berekening van de molaire massa van een eenheid $C_7F_{13}O_6SH$ (via Binas-tabel 99: $460,14 \text{ g mol}^{-1}$) 1
- berekening van de massa van de aanwezige C_2F_4 eenheden per mol sulfonzuurgroepen: de molaire massa van een eenheid $C_7F_{13}O_5SH$ aftrekken van 1100 (g mol^{-1}) 1
- berekening van n : de massa van de aanwezige C_2F_4 eenheden per mol sulfonzuurgroepen delen door de molaire massa van een eenheid C_2F_4 (via Binas-tabel 99: $100,02 \text{ g mol}^{-1}$) 1

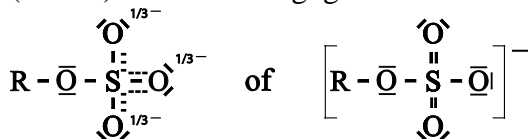
8 maximumscore 4

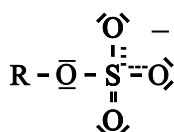
De minlading kan zich (door verplaatsing van elektronen) ook op het bovenste of onderste O atoom bevinden.

- weergave van dubbele bindingen van het S atoom naar twee O atomen en enkele bindingen van het S atoom naar de twee andere O atomen 1
- weergave van de niet-bindende elektronenparen op alle O atomen 1
- de minlading aangegeven op het juiste O atoom 1
- juiste uitleg grensstructuren 1

Indien in een overigens juist antwoord één van de volgende (Lewis)structuren is gegeven 3

Indien in een overigens juist antwoord de volgende (Lewis)structuur is gegeven 2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Bij de negatieve elektrode/waterstofelektrode moet

$$\frac{1}{2,016} \times 2 \times 2,7 \times 18,015 = 48 \text{ g water worden aangevoerd.}$$

Bij de positieve elektrode/zuurstofelektrode moet

$$\frac{1}{2,016} \times 18,015 + \frac{1}{2,016} \times 2 \times 2,7 \times 18,015 = 57 \text{ g water worden}$$

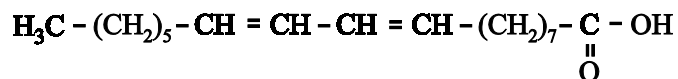
afgevoerd.

- berekening van het aantal mol H₂ per gram H₂: 1 (g) delen door de molaire massa van H₂ (via Binas-tabel 99: 2,016 g mol⁻¹) 1
- berekening van het aantal gram water dat moet worden aangevoerd bij de negatieve elektrode/waterstofelektrode (is gelijk aan het aantal gram water dat wordt meegesleept door het aan de negatieve elektrode/waterstofelektrode gevormde H⁺): het aantal mol H₂ per gram H₂ vermenigvuldigen met het aantal mol H⁺ per mol H₂ en met 2,7 en met de molaire massa van H₂O (via Binas-tabel 98: 18,015 g mol⁻¹) 1
- berekening van het aantal gram water dat moet worden afgevoerd bij de positieve elektrode/zuurstofelektrode: het aantal mol H₂ per gram H₂ vermenigvuldigen met de molaire massa van H₂O (via Binas-tabel 98: 18,015 g mol⁻¹) en optellen bij het aantal gram water dat wordt meegesleept door H⁺ 1

Zelfherstellend rubber

10 maximumscore 3

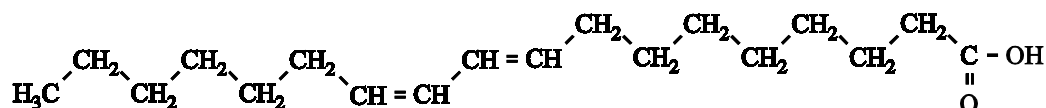
Een juist antwoord kan als volgt zijn weergegeven:

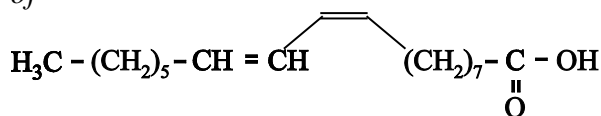
- in de structuurformule een onvertakte keten van 18 C atomen met op plaats 1 een zuurgroep weergegeven 1
- in de structuurformule in de hoofdketen een fragment C=C-C=C opgenomen 1
- de C=C bindingen bij C atoom 9 en 11 1

Opmerking

Wanneer een structuurformule is getekend als hieronder, dit goed rekenen.

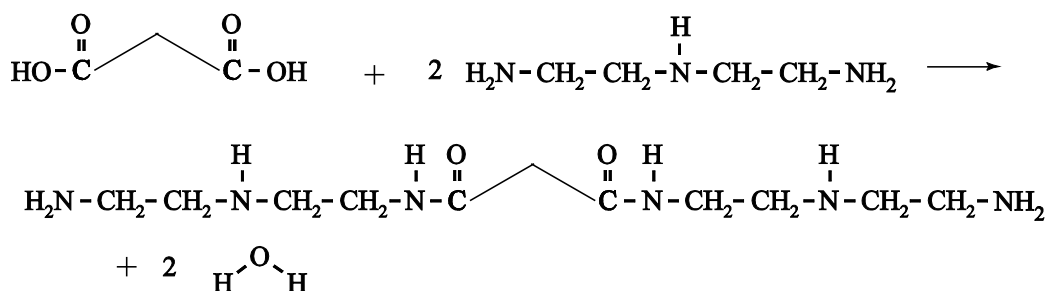

of

11 maximumscore 3

Een juist antwoord kan als volgt zijn weergegeven:

- voor de pijl de schematische structuurformule van het dizuur en de structuurformule van DET en na de pijl de structuurformule van water / de molecuulformule van water 1
- na de pijl de juiste structuurformule van het product 1
- bij juiste stoffen voor en na de pijl juiste coëfficiënten 1

Opmerking

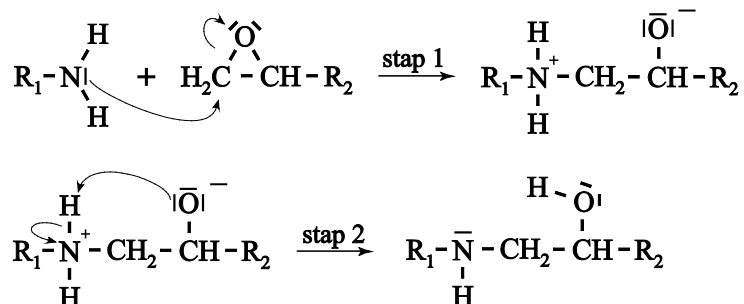
Wanneer in een overigens juist antwoord in plaats van een reactiepijl een evenwichtsteken is gebruikt, dit goed rekenen.

Vraag	Antwoord	Scores
12	<p>maximumscore 1 ammoniak</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Wanneer als antwoord NH₃ is gegeven, dit goed rekenen.</i></p>	
13	<p>maximumscore 2 Een juist antwoord kan als volgt zijn geformuleerd: De moleculen op de snede bewegen/trillen op hun plaats. Ze hebben hierdoor de mogelijkheid om zo te draaien dat de waterstofbrugvormende groepen zich meer richten naar omliggende moleculen. Ze kunnen dan dus geen waterstofbruggen meer vormen met moleculen aan de buitenzijde van het materiaal / het andere deel van de breuk. Als de temperatuur hoger wordt, zullen de moleculen sneller bewegen/trillen. Hierdoor zullen de moleculen zich sneller draaien / sneller anders oriënteren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • notie dat de moleculen op de snede zich anders kunnen oriënteren, waardoor ze geen waterstofbruggen meer vormen met moleculen aan de buitenzijde van het materiaal / het andere deel van de snede 1 • notie dat moleculen bewegen/trillen en dat bij hogere temperatuur de moleculen sneller bewegen/trillen 1 	
14	<p>maximumscore 2 Een juist antwoord kan als volgt zijn geformuleerd: De waterstofbrugvormende groepen zullen dan waterstofbruggen vormen met watermoleculen. Hierdoor kunnen deze groepen dan geen waterstofbruggen meer met elkaar vormen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • de waterstofbrugvormende groepen vormen dan waterstofbruggen met de watermoleculen 1 • de groepen kunnen dan geen waterstofbruggen meer met elkaar vormen 1 	

Carbon

15 maximumscore 3

Een juist antwoord kan als volgt zijn weergegeven:

- alle ontbrekende elektronenparen op N en O weergegeven 1
- de formele ladingen en ontbrekende H atomen juist geplaatst 1
- alle pijlen juist geplaatst 1

16 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

De epoxidegroep bevat drie atomen die elk het omringingsgetal 4 hebben. Volgens de VSEPR-theorie hoort daar een bindingshoek van $109,5^\circ$ / tetraëdrische omringing bij.

De bindingshoeken in de ring van een epoxidegroep zijn (veel) kleiner / bedragen ongeveer 60° . (Deze grote afwijking in bindingshoeken veroorzaakt een lagere activeringsenergie voor het verbreken van de binding.)

- notie dat de VSEPR-theorie bindingshoeken van $109,5^\circ$ / een tetraëdrische omringing voorspelt 1
- notie dat in de epoxidegroep de bindingshoeken (veel) kleiner zijn dan $109,5^\circ$ / 60° bedragen 1

17 maximumscore 2

Een juiste berekening leidt tot de uitkomst 21 gram.

$$\frac{103,17}{5} = 21 \text{ (gram)}$$

- berekening van de molaire massa van diëthyleentriamine (via Binas-tabel 99: $103,17 \text{ g mol}^{-1}$) 1
- berekening van de AHM: de molaire massa delen door 5 1

Vraag	Antwoord	Scores
18	<p>maximumscore 2</p> <p>Een juiste berekening leidt tot de uitkomst 92,6 gram.</p> $\frac{100}{15 + 189} \times 189 = 92,6 \text{ (g)}$	
	<ul style="list-style-type: none"> • berekening van het aantal gram epoxyhars als beide stoffen in de juiste molverhouding worden gemengd: optellen van de AHEM en de EEM • berekening van het aantal gram di-epoxidemonomeer per 100 g epoxyhars: 100 (g) delen door de uitkomst van de eerste bewerking en vermenigvuldigen met 189 (g) 	<p>1</p> <p>1</p>
19	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van een juist antwoord zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bij een grotere waarde van n is de lengte van de keten tussen de plaatsen waar het di-epoxide met de amine heeft gereageerd groter. Een lange (epoxide)keten kan beter worden vervormd / is flexibeler. – Bij een grotere waarde van n neemt de dichtheid van de crosslinks af. Omdat de moleculen op minder plaatsen verbonden zijn, wordt het netwerk minder star. – Bij een grotere waarde van n neemt de dichtheid van de crosslinks af. Hierdoor wordt de sterkte van het netwerk minder bepaald door (sterke) atoombindingen en meer door de zwakkere vanderwaalsbindingen (tussen de di-epoxideketens, waardoor het materiaal beter te vervormen is). <ul style="list-style-type: none"> • notie dat bij een grotere waarde van n de lengte van de keten tussen de plaatsen waar het di-epoxide met de amine heeft gereageerd groter is • notie dat een langere keten beter kan worden vervormd / flexibeler is <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • notie dat bij een grotere waarde van n de dichtheid van de crosslinks afneemt • notie dat het netwerk hierdoor minder star wordt <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • notie dat bij een grotere waarde van n de dichtheid van de crosslinks afneemt • notie dat hierdoor de sterkte van het netwerk minder bepaald wordt door (sterke) atoombindingen en meer door de zwakkere vanderwaalsbindingen (tussen de di-epoxideketens) 	<p>1</p> <p>1</p> <p></p> <p>1</p> <p>1</p> <p></p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Door de voorbehandeling ontstaan C=O groepen, OH groepen en COOH groepen. Deze groepen kunnen met de in de epoxyhars aanwezige OH groepen / N atomen waterstofbruggen vormen / dipool-dipoolbindingen aangaan. Door deze waterstofbruggen/dipool-dipoolbindingen ontstaat een sterkere hechting van de koolstofvezels met de epoxyhars dan wanneer alleen vanderwaalsbindingen aanwezig zouden zijn.
- Door de voorbehandeling ontstaan epoxidegroepen. Deze kunnen reageren met nog aanwezige NH / OH groepen in de epoxyhars.

- notie dat de door oxidatie ontstane groepen waterstofbruggen maken / dipool-dipoolbindingen aangaan met in de epoxyhars aanwezige OH groepen / N atomen 1

- notie dat hierdoor een sterkere hechting van de vezels met de epoxyhars ontstaat dan wanneer alleen vanderwaalsbindingen aanwezig zouden zijn 1

of

- door de voorbehandeling zijn epoxidegroepen gevormd 1
- conclusie 1

21 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- In de koolstoflaagjes ontstaan koolstofatomen met omringingsgetal 4. Hierdoor verliezen de koolstoflaagjes hun platte vorm met als gevolg dat de koolstoflaagjes niet meer goed op elkaar passen / minder dicht op elkaar zitten. Door de grotere afstand tussen de koolstoflaagjes wordt de vanderwaalsbinding tussen de koolstoflaagjes zwakker.
- De opgenomen zuurstofatomen nemen plaats in tussen de koolstoflaagjes. Hierdoor kunnen de koolstoflaagjes niet meer goed op elkaar liggen / is meer tussenruimte ontstaan. Door de grotere afstand tussen de koolstoflaagjes wordt de vanderwaalsbinding tussen de koolstoflaagjes zwakker.

- notie dat de afstand tussen de koolstoflaagjes groter wordt / de vorm van de koolstoflaagjes verandert 1

- notie dat de vanderwaalsbinding tussen de koolstoflaagjes zwakker wordt door de grotere afstand 1

Duurzame ammoniak

22 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Na R2 is het volumepercentage van CO in het gasmengsel lager, dus het evenwicht is naar rechts verschoven. In R2 heerst een lagere temperatuur dan in R1, dus de reactie naar rechts is exotherm.

- na R2 is het volumepercentage van CO in het gasmengsel lager, dus het evenwicht is naar rechts verschoven 1
- notie dat de temperatuur in R2 lager is dan in R1 en conclusie 1

23 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Door de hoge(re) temperatuur in R1 wordt de reactiesnelheid groter /de insteltijd van het evenwicht korter / de omzettingssnelheid van CO groter.

24 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Koolstofdioxide kan worden afgescheiden van de overige gassen door het gasmengsel af te koelen. Het zal bij een hogere temperatuur condenseren dan de overige gassen.
- In water opgelost koolstofdioxide gedraagt zich als een zwak zuur. Het CO₂ kan worden afgescheiden van de overige gassen door het gasmengsel door een basische oplossing te leiden. Het opgeloste CO₂ reageert met de oplossing, terwijl de overige gassen niet reageren en ook niet oplossen.

- notie dat CO₂ een hoger kookpunt heeft dan de overige gassen 1
- conclusie 1

of

- notie dat in water opgelost CO₂ zich als een zwak zuur gedraagt 1
- conclusie 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\Delta E = -(0,40 \times -0,75 \cdot 10^5) - (0,70 \times -2,42 \cdot 10^5) + (0,40 \times -3,935 \cdot 10^5) + (-0,459 \cdot 10^5) = -0,039 \cdot 10^5 \text{ (J mol}^{-1}\text{)}$$

- juiste verwerking van de vormingswarmtes van methaan, water, koolstofdioxide en ammoniak (via Binas-tabel 57A en B) 1
- juiste verwerking van de coëfficiënten 1
- rest van de berekening 1

Indien een overigens juist antwoord niet in twee significante cijfers is gegeven 2

Indien in een overigens juist antwoord de factor 10^5 niet is opgenomen 2

Indien als enige fout alle plus- en mintekens zijn verwisseld 2

Indien als enige fout één plus- of minteken is verwisseld 2

Indien als enige fout twee plus- of mintekens zijn verwisseld 1

Opmerking

Wanneer een berekening is gegeven als

$$\Delta E = -(0,40 \times -0,75) - (0,70 \times -2,42) + (0,40 \times -3,935) + (-0,459) = -0,039 \cdot 10^5 \text{ (J mol}^{-1}\text{)}, \text{ dit goed rekenen.}$$

26 maximumscore 3

- notie dat 0,50 mol CH_4 nodig is per mol NH_3 1
- C balans en N balans juist 1
- H balans en O balans juist 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Er ontstaat meer CO₂ voor dezelfde hoeveelheid H₂ wanneer zware stookolie wordt gebruikt. Ook is het energieverbruik bij zware stookolie hoger, dus nafta verdient de voorkeur.

- notie dat voor dezelfde hoeveelheid H₂ meer CO₂ ontstaat wanneer zware stookolie wordt gebruikt 1
- het energieverbruik bij gebruik van zware stookolie is hoger en conclusie 1

Indien een antwoord is gegeven als 1
 ‘Er ontstaat meer H₂ (voor dezelfde hoeveelheid beginstof) wanneer nafta wordt gebruikt. Ook is het energieverbruik bij nafta lager, dus nafta verdient de voorkeur.’

28 maximumscore 2

Een juiste berekening kan als volgt zijn weergegeven:

$$\frac{(10^2 - 35)}{10^2} \times 2,7 \times \frac{51}{10^2} \times \frac{44,010}{12,01} = 3,3(\text{kg CO}_2 \text{ per kg ammoniak})$$

- berekening van de benodigde massa droge stof per kg ammoniak: 35(%) aftrekken van 10²(%) en delen door 10²(%) en de uitkomst vermenigvuldigen met 2,7 (kg) 1
- berekening van de massa CO₂ per kg ammoniak: de massa droge stof vermenigvuldigen met 51(%) en delen door 10²(%) en delen door de molaire massa van koolstof (via Binas-tabel 99: 12,01 g mol⁻¹) en vermenigvuldigen met de molaire massa van CO₂ (via Binas-tabel 98: 44,010 g mol⁻¹) 1

Opmerking

De significantie bij deze berekening niet beoordelen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- $1,9 - (4,1 - 3,3) = 1,1$ kg CO₂ per kg ammoniak. Van de 4,1 kg CO₂ die vrijkomt tijdens het proces is 3,3 kg afkomstig uit koolstof in de biomassa. Omdat deze CO₂ bij de groei van de biomassa uit de atmosfeer is opgenomen kun je stellen dat deze CO₂ geen bijdrage levert aan het broeikaseffect.
 - $1,9 - (4,1 - 3,3) = 1,1$ kg CO₂ per kg ammoniak. Voor het (versterkte) broeikaseffect telt alleen de CO₂-uitstoot afkomstig van koolstof uit fossiele brandstoffen mee. De CO₂-uitstoot afkomstig van het houtafval mag dus worden afgetrokken van de totale uitstoot.
-
- notie dat CO₂ uit biomassa eerder is onttrokken aan de atmosfeer en niet bijdraagt aan het (versterkte) broeikaseffect / dat alleen CO₂ uit koolstof uit fossiele brandstof bijdraagt aan het (versterkte) broeikaseffect 1
 - berekening van het verschil tussen de netto CO₂-uitstoot op basis van biomassa en op basis van aardgas 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 28 juni naar Cito.